

Atac doble amb perdedors kurds

L'avanç de Turquia al nord de Síria és un punt d'inflexió en el conflicte. Té com a objectiu l'Estat Islàmic, però els veritables perdedors són els kurds. Mentrestant, les grans potències reorganitzen les seves aliances.

Maximilian Popp i Christoph Reuter
© Der Spiegel

El batec d'ales d'una papallona pot desencadenar un tornado, segons la teoria del caos resumida. I pot ser que ara sigui la manera més apropiada de descriure la complexa situació de Síria. El batec d'ales, per mantenir la metàfora, va ser al final de juny quan el règim siria va decidir reclutar noves milícies procedents de tribus en una província allunyada del nord-est. El tornado, causat per aquest reclutament quatre setmanes més tard, va ser: l'entrada de l'exèrcit turc al nord de Síria, la sobtada expulsió de l'EI de la ciutat fronterera de Jarabulus, i l'exèrcit nord-americà, que de la nit al dia es va tornar a trobar un nou front a cada banda: kurds davant de turcs.

"Són les 15.30, som a prop del centre de la ciutat de Jarabulus, no hem patit gairebé cap baixa. I tot just havíem passat la frontera avui al matí!". Pel que deia dimecres el comandant del grup rebel Brigada Hamza, Saif Abu Bakr, semblava que no comprengués el que acabava de passar: "Hem entrat amb 20 tancs i 100 soldats turcs a Karkami", la població fronterera pel costat turc, "a través dels pobles de l'oest de la ciutat i després cap a Jarabulus.

Gairebé tres anys després que l'Estat Islàmic conquerís la ciutat fronterera i clavés els caps dels seus enemics als sortints de les tanques, el suplici es va acabar en poques hores. Jarabulus era un dels últims bastions dels gihadistes al llarg de la frontera turca. Havien fet servir el pas durant molt de temps a pler per portar armament i combatents al seu territori. "Fa tres dies van fugir gairebé tots", explicava Umm Khalid, una vídua de la ciutat, en referència als esbirros de l'EI, "excepte alguns dels seus seguidors locals i alguns estrangers. També han fugit tots els habitants, sabíem que passaria alguna cosa".

La invasió turca al nord del país suposa un punt d'inflexió en la guerra de Síria; és la primera vegada que la veïna Turquia hi intervé directament. Al mateix temps van canviant moltes de les complexes aliances: hi ha aliats que s'allunyen i enemics que descobreixen coses en comú. Els dies abans de la intervenció hi havia hagut una estranya processó per les carreteres nacionals properes a la frontera turca: l'exèrcit turc va portar rebels de diverses organitzacions d'Idlib i Alep en autobusos i camionetes a Turquia per preparar l'atac. Eren més aviat unitats petites de la Brigada Hamza, la Brigada del Soldà Murad i el Front de Llevant, majoritàriament amb el suport del Pentàgon,

però no els grans i combatius islamistes radicals com per exemple l'antic Front al-Nusra.

Quan dimecres els tancs turcs van haver pres posició en un turó a l'oest de Jarabulus, van disparar als dispersats grups de l'EI que hi havia a la ciutat, però també a la tropa que havia volgut alliberar Jarabulus de l'EI pel seu compte: la milícia de les FDS (Forces Democràtiques Sirianes), liderades pels kurds, que havien avançat des del sud. Els turcs havien aconseguit una jugada doble: havien atacat l'EI, el qual Ankara fa responsable del greu atemptat a un casament a Gaziantep en què van morir més de 50 persones. Però l'objectiu principal dels turcs era aturar l'avanç dels kurds, que aspiren a aconseguir un territori continu a tot el nord de Síria, cosa que Turquia vol impedir de totes passades.

Els esdeveniments s'ajusten al patró que han seguit la majoria de forces que s'han embrancat fins ara en la guerra

siriana: tothom voldria fer només la seva campanya militar, Síria a la carta. Els turcs volen lluitar contra els kurds. Els nord-americans volen combatre només l'EI. Els kurds volen conquerir el seu propi Estat. I els russos volen demostrar al món que tornen a ser una potència mundial.

La nova aliança bèl·lica de l'exèrcit turc amb els rebels sirians, incloent-hi la compartició de vehicles, és el més recent dels pactes de conveniència de ràpida mutació amb què cadascú vol imposar els seus interessos. En conjunt, han convertit aquesta guerra monstruosa en un camp de batalla totalment imprevisible. Les cartes s'han tornat a barrejar, i el desencadenant, el batec d'ales, han estat precisament enfrontaments locals a la llunyana província de Hasaka, al nord de Síria.

Aquesta és la seqüència: durant anys a Hasaka hi ha hagut una aliança de conveniència tensa de tropes d'Al-Assad i kurds pròxims al PKK, que han anat creant filials amb abreviatures de tres lletres. A Síria

la filial predominant són les YPG (inicials en kurd d'Unitats de Protecció Popular), i en última instància, s'han fundat les FDS, les Forces Democràtiques Sirianes. Totes comparteixen personal, finançament i direcció, pertot arreu hi ha penjat el retrat del líder del PKK, Abdullah Öcalan. Les YPG no van participar en la revolta contra Al-Assad, per això van poder ampliar el seu control als territoris kurds amb l'aprovació implícita del president siria.

Certament, de tirotejos entre Al-Assad i les YPG, n'hi ha hagut contínuament, i sempre s'han acabat de pressa. Però com que a l'exèrcit d'Al-Assad se li acaben els soldats, al juliol va reclutar a Hasaka nous milicians procedents de tribus; i precisament els d'aquells clans que els kurds de la zona recordaven més amargament pel seu pillatge i els seus assassinats. En pocs dies va augmentar la violència, tots dos bàndols van intercanviar trets i els kurds van conquerir gairebé tota la capital de la província. Llavors, per primer cop en cinc

anys, el 18 d'agost les forces aèries sirianes van bombardejar posicions kurdes.

Ball d'aliances

Pel que fa als esdeveniments bèl·lics, allò va canviar ben poca cosa, però en la relació de forces internacional aquell fet va provocar molts canvis: els atacs aeris d'Al-Assad van donar motius al president turc, Recep Tayyip Erdogan, per descobrir en el governant siria, contra el qual realment combat, un aspecte útil. Tal com ho va formular al juliol un destacat dirigent del partit d'Erdogan AKP (Partit per la Justícia i el Desenvolupament, en les sigles turques): "Al capdavant Al-Assad és un assassí, tortura la seva població. Però no dona suport a l'autonomia kurda. Ens detestem, però en aquest aspecte seguim una política semblant".

L'atac d'Al-Assad als kurds va facilitar també un acostament entre els Governos turc i rus en la qüestió siriana. Erdogan exigeix des del 2011 la destitució d'Al-Ass-

→ sad i finança una part dels rebels; Rússia és l'aliat militar decisiu d'Al-Assad. Però la relació freda entre Erdogan i Occident, que s'ha agreujat després del cop d'Estat fallit, converteix Rússia novament en un soci potencial de Turquia.

El Kremlin, per la seva banda, no fa progressos en la seva dramàtica per a Síria: Al-Assad es nega a deixar anar ni una mica de poder. Els russos voldrien un Govern de transició amb Al-Assad al capdavant. Aleshores el Govern rus tindria aparentment la possibilitat de canviar, quan convingués, Al-Assad per un general de la seva corda, i podria arribar a un acord internacional. Si Turquia hi estigués d'acord, això es podria dur a terme més fàcilment, i de fet el primer ministre Binali Yıldırım va dir la setmana passada que Turquia toleraria Al-Assad al capdavant d'un Govern de transició. Amb aquest acord sembla que Turquia accepti fer concessions per al manteniment en el poder d'Al-Assad. A canvi, però, Rússia podria fer caure els kurds que tot just la tardor passada es van convertir en aliats seus. En el canvi tàctic de les aliances a Síria els kurds volien ser els jugadors més astuts, però ara es demostra que van arriscar massa.

La seva relació amb els Estats Units també ha empitjorat ràpidament. Tot i així, són el seu aliat més estret en la lluita contra l'EI. Els combatents kurds, però, no van avançar cap a Raqqa, la capital oficiosa de l'EI, després de conquerir el seu propi territori com havien acordat amb els Estats Units, sinó en la direcció contrària. Van arrabassar la ciutat àrab de Manbij a l'EI. I després van decidir anar cap al nord en direcció a Jarabulus.

Des del punt de vista turc, els kurds van travessar una línia vermella avançant cap a l'oest de l'Eufrates. Això es fa palès en el nom de l'operació turca: "Escut Eufrates". I els Estats Units tampoc no volen que els kurds conquereixin ciutats àrabs. "Hem posat un límit als avanços dels kurds cap al nord", citava el *Wall Street Journal* un representant del Govern nord-americà: "Sempre que vulguin de nosal-

tres algun mínim suport, cosa que és, crec jo, una mesura de pressió enorme".

L'operació turca a Jarabulus també es va dur a terme amb suport aeri nord-americà, i també hi haurien participat les Forces Especials. Només hores després de la invasió el vice-president nord-americà Joe Biden va aterrar a Ankrara per calmar la relació tensa entre tots dos Estats. Sobre el terreny al sud de Jarabulus els canvis de rumb van portar al fet que anés de molt poc que dues tropes que tenen el suport dels Estats Units no s'enfrontessin a trets.

De manera tràgica, es repeteix la història que el PKK es deixa utilitzar pel règim sirí i a continuació és abandonat. Durant molts anys el pare i predecessor d'Al-Assad, Hafiz, va permetre al PKK que s'allotgés a la vall de la Bekaa, una zona ocupada per Síria al Líban. Però quan el 1998 tancs turcs van acostar-se a la frontera siriana, Hafiz va desdir-se del seu comodí kurd. El PKK va haver de demuntar els campaments i va començar l'odissea d'Öcalan per mig món, fins que finalment va ser detingut per les unitats especials turques.

Ase dels cops

Ara el PKK ha tornat a calcular malament. Volia utilitzar els Estats Units i Rússia per conquerir el seu propi Estat al nord de Síria amb l'embranchida de la lluita contra l'EI. Però, en canvi, Rússia els ha utilitzat per posar Turquia sota pressió. I ara que l'objectiu ja està aconseguit els torna a abandonar. Dimecres Shirwan Darwish, portaveu del consell militar kurd a Manbij, va amenaçar Turquia en declaracions a *Der Spiegel* amb unes paraules atziguades: "Nosaltres tenim la nostra línia de defensa al riu Sajur (a l'oest de l'Eufrates) i ens defensarem contra qualsevol que s'hi acosti. Està traçada amb la sang dels nostres màrtirs".

La majoria d'habitants que han fugit de Jarabulus, sobretot àrabs, veuen la situació una mica diferent: "Quan s'allibera un territori, això no vol dir que pertanyi al conqueridor", segons Darwish Khalifa, un polític local: "Aquí la majoria de gent està

a favor de l'Exèrcit Sirí Lliure i contra Al-Assad. Esperem que els nostres germans kurds ho entenguin i no facin la guerra contra nosaltres". Aviat hi haurà eleccions al municipi. Potser això és una esperança ingènua, però almenys és una perspectiva clara. Per als grans actors, en canvi, és menys clar si es beneficiaran o no dels canvis dels últims dies.

L'EI, contra el qual tots els bàndols diuen que lluiten, ha perdut Jarabulus i aviat podrà els seus últims bastions propers a la frontera turca. Per això la disposició dels kurds a atacar Raqqa, el baluard de l'EI, per a Occident podria defallir. Els rebels sirians estan contentíssims per l'èxit de la invasió. Però el gerro d'aigua freda els podria caure a sobre si Turquia els deixés desamparats perquè s'estimés més lluitar juntament amb Al-Assad contra els kurds.

Turquia ha millorat les relacions amb Rússia i els Estats Units i ha aturat l'avanç kurd. D'altra banda, el conflicte ara es pot estendre a Turquia, on els últims mesos ja han mort centenars de persones en enfrontaments entre l'exèrcit i el PKK.

Ara Baixar al-Assad té els kurds com a enemics, i Turquia ja no és tant un enemic, però el seu destí és a les mans de Moscou. I els Estats Units a partir d'ara tenen el problema de tenir dos aliats a Síria que de fet es volen disparar els uns als altres. Els qui més hi han guanyat són els russos; els qui més hi han perdut, els kurds.

Els combats a Hasaka, on va començar tot, van acabar precipitadament dimarts passat. Els emissaris del règim i de les YPG van decidir abandonar els enfrontaments sobre el terreny. A més a més, es va reobrir l'única carretera que enllaça amb Al-Qamishli, on les tropes d'Al-Assad encara controlen parts de la ciutat i sobretot l'únic aeroport del nord-est del país. Les negociacions van tenir lloc a la base aèria russa de Hmeimim, que ja fa temps que s'ha convertit en el segon lloc de comandament polític del règim, on sota vigilància russa es mantenen converses amb totes les faccions sirianes possibles. ●

Traducció d'Arnau Figueras